

Handreiking Toeleiding naar onderwijsarrangementen

27-5-2013

Uitgangspunten:

- De toewijzing van het arrangement gebeurt op basis van de onderwijsbehoefte van de leerling. De onderwijsbehoefte van een cluster 2 leerling wordt door de cluster 2 medewerker beschreven op de volgende leergebieden: taal, lezen (technisch en begrijpend), rekenen, spelling en woordenschat; (ook op gebied van vreemde talen VO) de communicatieve vaardigheden, de sociaal emotionele ontwikkeling en het leren leren van de leerling. Uiteraard zal de beschrijving de uitkomst zijn van overleg met school en ouders en eventueel andere deskundigen.
- De ondersteuningsbehoefte van de leerkracht en de school is leidend voor de zwaarte **binnen** het toegekende arrangement. De ondersteuningsbehoefte heeft een directe relatie met de onderwijsbehoefte van de leerling.
- Elk onderwijs arrangement wordt toegekend voor een bepaalde duur (minimaal een half jaar?)
- De motivatie van de toekenning is transparant doordat de behoeften op de verschillende velden zijn aangegeven en leiden naar een arrangement. Daarmee is de redenering om te komen tot de keuze van een onderwijsarrangement navolgbaar.

De Samenhang van toeleiding met het ontwikkelingsperspectief (OPP)

Een ontwikkelingsperspectief is een inschatting van ontwikkelingsmogelijkheden van een leerling voor een langere periode.

Op basis daarvan wordt het leerstofaanbod gepland en doelen gesteld.

De verantwoordelijkheid voor de beschrijving van het ontwikkelingsperspectief ligt bij het reguliere onderwijs. Cluster 2 ondersteunt (ondersteuningsplicht) het reguliere onderwijs bij het schrijven van het OPP bij de beschrijving van de bevorderende en belemmerende factoren en de betekenis op het ontwikkelingsperspectief. Daarbij gaat het om de specifieke cluster 2 gebieden (taal, communicatieve redzaamheid, sociaal emotionele ontwikkeling en leren leren.)

Op basis van het ontwikkelingsperspectief wordt vastgesteld welk niveau het kind zou moeten hebben op de bovengenoemde gebieden. Als het niveau van het kind afwijkt van wat er gevraagd wordt en de school is niet in staat om de ondersteuning/expertise te bieden die nodig is, is er sprake van een onderwijsbehoefte. De onderwijsbehoefte beschrijft wat het kind nodig heeft om het beoogde leerrendement te behalen.

In de beschrijving zijn factoren opgenomen die te maken hebben met:

- Tijd en aandacht
- Onderwijscurriculum en materialen
- Benodigde expertise en functies
- Fysieke omgeving
- Betrokkenheid en samenwerking met anderen

Dit zijn de 5 velden¹ waarop elk onderwijsarrangement beschreven is. De handelingsgerichte hulpvragen verwijzen ook naar deze velden.

Toekenning onderwijsarrangement

De zwaarte van de toekenning van het onderwijsarrangement is afhankelijk van:

- De bevorderende en belemmerende factoren die bij de leerling een rol spelen
- De mate waarin een aangepast curriculum en leerlijnen moeten worden ingezet op de cluster 2 gebieden
- De intensiteit en specificiteit van de ondersteuning die nodig is om het verwachte leerrendement te behalen
- De mate waarin een leerling in een aangepaste omgeving onderwijs nodig heeft

De duur van de toekenning van het onderwijsarrangement is daarnaast afhankelijk van de snelheid waarmee de leerling zich ontwikkelt of in het verleden heeft ontwikkeld. (leerling volgsysteem)

Begrippenkader:

Ontwikkelingsperspectief: Inschatting van ontwikkelingsmogelijkheden van een leerling voor een langere periode. Op basis daarvan wordt het leerstofaanbod gepland en doelen gesteld. Cluster 2 ondersteunt bij het schrijven van het OPP op het reguliere onderwijs bij de beschrijving van de bevorderende en belemmerende factoren en hun betekenis op het ontwikkelingsperspectief. Daarbij gaat het om de specifieke cluster 2 gebieden (taal, communicatieve redzaamheid, sociaal emotionele ontwikkeling en leren leren.)

---

¹ Miedema, I en anderen. Profileren en Indiceren – IVO. Sardes 2010.

Onderwijsbehoefte: De onderwijsbehoefte geeft een antwoord op de vraag: Wat heeft dit kind van deze ouders in deze groep bij deze leerkracht op deze school de komende periode nodig om het verwachte leerrendement te behalen?

Hulpvragen om de onderwijsbehoefte in kaart te brengen: De leerling cluster 2 heeft om het gestelde doel te behalen

- Een leerkracht nodig die....
- Hulp of ondersteuning nodig bij (bv communicatie)
- Instructie nodig die
- Opdrachten of taken nodig die
- Leeractiviteiten of materialen die
- Feedback nodig die
- Groepsleden nodig die
- Een leeromgeving nodig die
- Spel nodig dat...
- Ouders nodig die

Ondersteuningsbehoefte De ondersteuningsbehoefte geeft een antwoord op de vraag: Wat heb ik, leerkracht/docent van een leerling cluster 2, nodig om dit kind in deze groep de aanpak te bieden die het nodig heeft en wat heeft de school nodig om de ondersteuning te kunnen bieden die de leerling nodig heeft. Vragen van de leerkracht en de school kunnen liggen op het vlak van:

- Pedagogische aanpak:
- Instructie/didactiek
- Feedback
- Klassenmanagement
- Aanpassingen omgeving/methoden en materialen
- Deskundigheid schoolteam

Hulpvragen om in kaart te brengen wat er nodig is:

Als leerkracht wil ik bereiken dat ....

Zelf ben ik in staat om

Ik wil kennis opdoen op het gebied van

Ik heb ondersteuning nodig tijdens

*Materialen die
Collega's die mij
Een cluster 2 medewerker die
Ouders die*

Hulpvragen gericht op ondersteuning door medewerker cluster 2

*Ondersteun mij door mee te denken over/van gedachten te wisselen over
Samen in de klas te werken aan
Praktijkvoorbeelden te laten zien van
Samen een planning te maken gericht op
Schriftelijke informatie te geven over*

Kwaliteitsindicatoren

Op doelgroepniveau (ESM, ESM/ASS, Doof/SH zijn kwaliteitsindicatoren beschreven. (zie www.Simea.nl). De indicatoren hebben betrekking op de volgende gebieden:

- Didactisch en pedagogisch klimaat dat communicatie & taalontwikkeling stimuleert
- Didactisch en pedagogisch klimaat dat zelfstandigheid, zelfredzaamheid en mobiliteit stimuleert
- Stimuleren van overige ontwikkelingsgebieden
- Stimuleren van overige ontwikkelingsgebieden
- Ontwikkeling van geletterdheid.
- Aangepaste leeromgeving en instructie om het onderwijs toegankelijk te maken.
- Bevordering van sociale relaties en welbevinden

Bij het beschrijven van de onderwijsbehoefte en ondersteuningsbehoefte, kunnen de kwaliteitsindicatoren van Simea behulpzaam zijn.

Onderwijsarrangement cluster 2:

De onderwijsarrangementen geven antwoord op de onderwijsbehoefte van de leerling. Er zijn 19 onderwijsarrangementen beschreven. Er is een onderverdeling gemaakt in licht, medium en intensief. Dit geeft de zwaarte van het onderwijsarrangement aan. Daarnaast is een verdieping op de inhoud gemaakt door een verbinding te maken met kwaliteitsindicatoren. Deze zijn op doelgroep geschreven. (zie www.simea.nl) .

Opbrengstgericht evalueren :

Het onderwijsarrangement wordt voor een bepaalde tijd toegewezen. Daarna zijn er een aantal mogelijkheden:

1. De leerling stroomt door naar een ander onderwijsarrangement
2. De leerling stroomt uit.
3. De leerling houdt het al toegewezen onderwijsarrangement (verlenging)

Relevante vragen voor de (tussen)evaluatie zijn:

1. Loopt de ontwikkeling in lijn met het verwachte ontwikkelingsperspectief (scores uit de leerlingvolgsystemen PO en VO, logopedische gegevens)
2. Is er reden om aan te nemen dat het ontwikkelingsperspectief naar boven of beneden moet worden bijgesteld?
3. Zijn de gestelde doelen op de cluster 2 specifieke ondersteuningsgebieden (taal, lezen- technisch en begrijpend-, rekenen, spelling en woordenschat, communicatieve redzaamheid, de sociaal emotionele ontwikkeling en metacognitieve vaardigheden, het leren leren van de leerling) in relatie tot het OPP behaald?
Welke wel en welke niet(korte beschrijving met motivatie)
4. Wat is de betekenis hiervan voor de onderwijsbehoefte van de leerling
  - Op welke gebieden is er (nog) sprake van een onderwijsbehoefte
5. Sluit het huidige onderwijsarrangement aan op deze onderwijsbehoefte
  - Zijn er redenen om aan te nemen dat een intensievere ondersteuning op de gebieden die een afwijkende ontwikkeling laten zien, bijdraagt aan het toch behalen van het gestelde ontwikkelingsperspectief?
  - Zijn er redenen om aan te nemen dat een lichter onderwijsarrangement voldoende ondersteuning biedt
  - Zijn er redenen om aan te nemen dat het onderwijsarrangement kan worden afgesloten
6. Zijn de gestelde doelen rond de ondersteuningsbehoefte van de leerkracht/docent-school behaald
  - Is de reguliere school voldoende in staat de benodigde ondersteuning te bieden in relatie tot onderwijsbehoefte van de leerling?
  - Op welke gebieden is nog ondersteuning nodig voor de leerkracht/docent-school

Protocol

Velden	1 Licht	2 Medium	3 Intensief			
<p>Onderwijsmaterialen/Curriculum</p> <table border="1" data-bbox="178 511 588 544"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> </table>	1	2	3	<p>De leerling volgt het reguliere curriculum</p> <p>De leerling heeft op specifieke vakken aangepaste instructie/begeleiding nodig</p> <p>Waar nodig wordt gebruik gemaakt van ondersteunende materialen (plaatjes, stappenschema's audiovisuele middelen etc)</p> <p>De leerling heeft ondersteuning nodig op</p> <p>a. de leergebieden taal, lezen (technisch en begrijpend), rekenen, spelling en woordenschat; (ook in relatie tot vreemde talen)</p>	<p>De leerling heeft behoefte aan een op onderdelen aangepast curriculum (deels aangepaste leerlijnen)</p> <p>De leerling heeft behoefte aan wekelijkse instructie/begeleiding in de vorm van pre-teaching en re-teaching en/of RT op het reguliere curriculum</p> <p>De leerling heeft behoefte aan speciale lessen in klein groepje</p> <p>Er worden speciale ondersteunende materialen gebruikt (plaatjes, stappenschema's audiovisuele middelen etc)</p> <p>De leerling heeft regelmatig ondersteuning nodig op</p> <p>a. de leergebieden taal, lezen (technisch en begrijpend), rekenen, spelling en woordenschat; (ook in relatie tot vreemde talen)</p>	<p>De leerling heeft behoefte aan aangepaste leerlijnen cluster 2</p> <p>De leerling heeft doorlopend behoefte aan aangepaste instructie</p> <p>De leerling heeft behoefte aan een veilige omgeving met leerlingen die een vergelijkbare onderwijsbehoefte hebben</p> <p>Er worden speciale ondersteunende materialen gebruikt (plaatjes, stappenschema's audiovisuele middelen etc)</p> <p>De leerling De leerling heeft doorlopend ondersteuning nodig op</p> <p>a. de leergebieden taal, lezen (technisch en begrijpend), rekenen, spelling en woordenschat; (ook in relatie tot vreemde talen)</p>
1	2	3				

	b. de sociaal emotionele ontwikkeling en metacognitieve vaardigheden; c. het leren leren	b. de sociaal emotionele ontwikkeling en metacognitieve vaardigheden; c. het leren leren	b. de sociaal emotionele ontwikkeling en metacognitieve vaardigheden; c. het leren leren
<i>Expertise, kennis en vaardigheden</i>	Cluster 2 kennis is noodzakelijk zoals aangegeven in de competentieprofielen Ambulant Dienstverlener en leerkracht cluster 2 en de kenniskaart cluster 2 (NB. Product Ambulante Dienstverlening)	Cluster 2 kennis is noodzakelijk zoals aangegeven in de competentieprofielen Ambulant dienstverlener en leerkracht cluster 2 De leerling heeft behoefte aan specifieke ondersteuning NMG De leerling heeft behoefte aan specifieke ondersteuning NGT	Cluster 2 kennis is noodzakelijk zoals aangegeven in de competentieprofielen Ader en leerkracht cluster 2 De leerling heeft behoefte aan specifieke ondersteuning NMG De leerling heeft behoefte aan specifieke ondersteuning NGT
<i>Benodigde expertise in functies</i>	<ul style="list-style-type: none"> • cluster 2 medewerker (voor ondersteuning leerling, leerkracht en school) • een logopedist specifieke kennis cluster 2 (incidenteel) • een pedagoog/psycholoog met specifieke kennis cluster 2 (incidenteel) 	<ul style="list-style-type: none"> • leerkracht cluster 2 • cluster 2 medewerker als co-teacher, remedial teacher, coach, • mogelijk aanvulling met vakleerkracht NGT/NMG • logopedist met specifieke kennis cluster 2 • een pedagoog/psycholoog met specifieke kennis cluster 2 	<ul style="list-style-type: none"> • leerkracht cluster 2 • leerkrachtondersteuner • klasse assistent • vakleerkracht VSO • vakleerkracht NGT • assistent NGT • logopedist cluster 2 • pedagoog/psycholoog • psychologisch assistent • school maatschappelijk werkende

<p><i>Fysieke omgeving</i></p> <table border="1" data-bbox="176 415 588 444"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> </table>	1	2	3	<p>De leerling is in staat in een reguliere omgeving te functioneren</p> <p>De leerling heeft soms behoefte aan aangepaste communicatie middelen (soloapparatuur, andere communicatiemiddelen)</p>	<p>De leerling heeft incidenteel een rustige werkplek nodig om opdrachten uit te kunnen voeren. (beschikbaar lokaal)</p> <p>De leerling heeft groepsgenoten nodig die accepteren dat hij/zij anders reageert in bepaalde situaties.</p> <p>De leerling heeft regelmatig behoefte aan aangepaste communicatie middelen</p>	<p>De leerling heeft een leeromgeving nodig met aanpassingen in akoestiek</p> <p>De leerling heeft doorlopend behoefte aan een aangepaste groeps grootte</p> <p>De leerling heeft aangepaste communicatie middelen nodig</p>
1	2	3				
<p><i>Tijd en Aandacht</i></p> <table border="1" data-bbox="176 846 588 875"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> </table>	1	2	3	<p>De leerling heeft incidenteel (tot ..uur)behoefte aan ondersteuning door een medewerker cluster 2</p> <p>De leerling maakt waar nodig gebruik van reguliere logopedie</p> <p>Er wordt gebruik gemaakt van de reguliere CvB. Incidenteel kan de medewerker cluster 2 een beroep doen op de kennis van de cluster 2 CvB</p>	<p>De leerling heeft wekelijks (tot .. uur) behoefte aan ondersteuning door een medewerker cluster 2</p> <p>De leerling heeft mogelijk behoefte aan individuele logopedische ondersteuning (regulier of vanuit cluster 2)</p> <p>Talig onderwijs wordt ondersteund door logopedist</p> <p>Er wordt gebruik gemaakt van de reguliere CvB. De CvB van cluster 2 kijkt mee op dossiers die specifieke kennis vragen.</p>	<p>De leerling heeft doorlopend behoefte aan ondersteuning door medewerkers cluster 2</p> <p>De leerling heeft behoefte aan logopedie in groepjes en/of individueel</p> <p>Talig onderwijs wordt ondersteund door logopedist</p> <p>De leerling heeft behoefte aan nabijheid van multidisciplinair team. In het intensieve onderwijsarrangement is een CvB aanwezig.</p>
1	2	3				

<p><i>Samenwerking met anderen</i> (hierbij is het van belang aan te geven wat de vraag is van de leerling)</p> <table border="1" data-bbox="178 500 590 532"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> </table>	1	2	3	<p>Er is incidenteel sprake van ondersteuning in de vorm van externe therapie</p>	<p>De leerling heeft (waar nodig) specifieke ondersteuning nodig in de vorm van speltherapie/ motorische therapie, audiologie of anders</p>	<p>De leerling heeft specifieke ondersteuning nodig in de vorm van speltherapie/ motorische therapie, audiologie of anders...</p>
	1	2	3			
	<p>Er wordt afgestemd met ouders over de inhoud en uitwerking van het OPP</p>	<p>Er wordt afgestemd met ouders over de inhoud en uitwerking van het OPP</p>	<p>Er wordt afgestemd met ouders over de inhoud en uitwerking van het OPP</p>			
	<p>Er kan sprake zijn van samenwerking rond het kind van verschillende clusters</p>	<p>Er kan sprake zijn van samenwerking rond het kind van verschillende clusters</p>	<p>Er kan sprake zijn van samenwerking rond het kind van verschillende clusters</p>			
	<p>De leerling heeft begeleiding nodig naar en tijdens werk (of stage)</p>	<p>De leerling heeft begeleiding nodig naar en tijdens werk (of stage)</p>	<p>De leerling heeft begeleiding nodig naar en tijdens werk (of stage)</p>			
<p>De leerling heeft behoefte aan ondersteuning van een tolk</p>	<p>De leerling heeft behoefte aan ondersteuning van een tolk</p>	<p>De leerling heeft behoefte aan ondersteuning van een tolk</p>				